

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ"

Всеукраїнська науково-практична конференція

**«Медіаграмотність: нові технології та інструменти
протидії дезінформації в епоху штучного інтелекту»**

30 жовтня 2025

Національний університет «Одеська юридична академія»

Факультет журналістики

«Медіаграмотність: нові технології та інструменти протидії дезінформації в епоху штучного інтелекту»

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Одеса, Національний університет «Одеська юридична академія»,

30 жовтня 2025 року)

Одеса 2025

Відповідальний за випуск:

Скалацька Олена Віталіївна

– доктор філософських наук, професор, декан факультету журналістики

Національного університету «Одеська юридична академія»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції [наук. ред. В.Колкутіна, упоряд. Ю.Грушевська]. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2025. 79 с.

Матеріали конференції присвячені визначенню перспективних напрямів досліджень медіаграмотності, журналістики й соціальних комунікацій.

Призначається для науковців і викладачів у галузі соціальних комунікацій, а також аспірантів, студентів і широкого кола читачів.

Матеріали публікуються в авторській редакції.

© Національний університет

«Одеська юридична академія», 2025

ЗМІСТ

Архангельська Марія

МІЖНАРОДНА ПРОБЛЕМАТИКА ВИСВІТЛЕННЯ РОЛІ МОЛДОВИ ЯК
ЛОГІСТИЧНОГО ХАБУ У МЕДІАПРОСТОРІ ПІД ЧАС ВІЙНИ В
УКРАЇНІ..... 7

Агєєва Анна

ГЕНЕРАТИВНИЙ ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ВІЗУАЛЬНІЙ РЕКЛАМІ:
НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ МЕДІА 11

Грушевська Юлія

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ Й МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ОСНОВНІ
НАВИЧКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ СФЕРИ МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ
..... 15

Зачепа Олександра

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У КРИМІНАЛЬНІЙ ЖУРНАЛІСТИЦІ:
ШВИДКІСТЬ, АНАЛІТИКА ТА РИЗИКИ ПОМИЛОК..... 18

Іванов Валерій, Іванова Тетяна, Єфремова Оксана

ІНТЕРАКТИВНИЙ КЕЙС "КОМУНІКАЦІЙНИЙ ДЕТЕКТИВ"
ВИКЛАДАННЯ ТЕМИ "КОМУНІКАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ" ДЛЯ
СТУДЕНТІВ КОМУНІКАЦІЙНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 22

Колкутіна Вікторія

СТОРИТЕЛІНГ ЯК СОЦІОКОМУНІКАТИВНЕ ЯВИЩЕ 28

Кузьмін Юрій

РОЗВИТОК ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПЕРЕДОВИХ ЕКОНОМІКАХ
СВІТУ 32

Лепетуха Марія

ПРАКТИКИ ПРОТИДІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ В ЦИФРОВОМУ
СЕРЕДОВИЩІ: ФАКТЧЕКІНГ, ВЕРИФІКАЦІЯ ТА КОГНІТИВНА
ГІГІЄНА

Літвінчук Ірина

ТРЕВЕЛ-ЖУРНАЛІСТИКА У СВІТІ ПОСТПРАВДИ: ПЕРЕВІРКА
ФАКТІВ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МЕДІА 38

Грушевська Юлія

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ Й МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ОСНОВНІ НАВИЧКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ СФЕРИ МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Зазначається, що критичне мислення й медіаграмотність визначаються UNESCO як одні з ключових навичок сучасної людини, зокрема фахівця сфери масових комунікацій. Медіаграмотність і критичне мислення є інструментами протистояння деструктивному інформаційному впливу.

Ключові слова: критичне мислення, медіаграмотність, інформаційний вплив, масові комунікації, медіакомунікаційний вплив.

It is noted that critical thinking and media literacy are defined by UNESCO as one of the key skills of a modern person, in particular a specialist in the field of mass communications. Media literacy and critical thinking are tools for countering destructive information influence.

Keywords: critical thinking, media literacy, information influence, mass communications, media communication influence.

Перенасиченість інформаційного простору сучасної людини як споживача інформаційних продуктів і послуг призводить до нездатності людини виокремити достовірну інформацію з величезного її обсягу. Невміння розрізнити правдиву новину на фоні досить великої кількості фейкових новин стає проблемою сучасного інформаційного світу, якою користуються зі своїми цілями продуценти маніпулятивного контенту.

Вигадки, пропаганда чи просто непевірені, помилкові факти постійно впливають на людину щодня у будь-якій ситуації, впливають на її думки, переконання, поведінку. ЮНЕСКО визначила медіаграмотність як таке:

- розуміння ролі та функцій медіа;
- розуміння умов, за яких медіа виконують свої функції;
- критичний аналіз та оцінка медіаконтенту;
- використання медіа для демократичної участі, міжкультурного діалогу та навчання;
- створення контенту, створеного користувачами;
- навчання критичному мисленню та іншим медіа навичкам [2].

Медіаграмотність стає інструментом боротьби з дезінформацією. Через брак правдивої інформації людина користується тією, котру отримує через засоби масової комунікації. Задля своєї інформаційної безпеки людина має застосовувати навички критичного мислення.

Критичне мислення не означає знецінення конкретної певної інформації, воно означає здоровий скептицизм, виправданий у сучасних умовах інформаційної перенавантаженості. Джон Дьюї, американський філософ, психолог та реформатор освіти, дав визначення поняттю критичного мислення більше століття тому. За Дьюї, критичне мислення – це когнітивний процес, який відповідає за здатність людини здійснювати пошук інформації, аналізувати її та приймати рішення на основі цього.

Фахівцеві у сфері масових комунікацій особливо важливо мати критичне мислення й бути медіаграмотним, оскільки сама сфера діяльності передбачає медіакомунікаційний вплив не тільки на об'єкт, так і на мислення власне самого суб'єкта (комунікаційника, медійника). Журналістам у своїй професійній діяльності необхідно постійно оцінювати й осмислювати великі обсяги контенту, вміти вибрати з нього основні напрямки та ідеї, підтвердити достовірність вибраної інформації, створити власний медіапродукт. Тому важливо розвивати критичне ставлення і до процесу, і до змісту медіапродуктів.

Критичне мислення спирається на логіку й пошук доказів, базується на загальному науковому підході до будь-якої проблеми, що передбачає аналіз складових цієї проблеми, підтвердження теоретичних положень, верифікацію отриманих висновків. Сутнісно це модель обробки інформації «Велика шістка» (BIG 6): модель технологічних процесів вирішення інформаційних проблем людьми будь-якого віку. Являє собою системний підхід до вирішення інформаційних проблем, що базується на навичках критичного мислення і включає 6 етапів: 1) визначення завдання, 2) стратегії пошуку інформації, 3) знаходження та отримання доступу, 4) використання інформації, 5) узагальнення, 6) оцінка» [1].

Критичне мислення необхідне не тільки у професійному середовищі, а й повсякденному житті (у сферах фінансової грамотності, фізичного й ментального здоров'я, дослідницького світогляду, вміння жити й працювати у полікультурному світі тощо). Уміння критично мислити є в основі навчання усім навчальним дисциплінам, починаючи з початкової школи. Навичка критичного мислення дає можливість людині стати незалежною у світогляді, творчою, стати інформованим громадянином й учасником демократичних процесів своєї країни.

Після проходження навчальних курсів з медіаграмотності й критичного мислення студенти отримують навички виявлення дезінформації, використання методів перевірки та застосування інструментів критичного мислення. Вони починають систематично порівнювати інформацію, аналізувати емоційні та структурні елементи медіаконтенту та розпізнавати поширені когнітивні упередження. Особливо цінною виявляється спроможність розкривати маніпуляції та дезінформацію.

Комунікаційники, що застосовують у своїй професійній роботі навички критичного мислення й медіаграмотності, не тільки будуть очікувати від колег такого ж ставлення до створення й поширення контенту, а й виховуватимуть у соціуму повагу до своїх прав як споживачів інформаційних продуктів – права на отримання правдивої, повної й достовірної інформації.

Література

1. *Media and information literate citizens think critically,click wisely! Media & information literacy curriculum for educators & learners. Media and Information Literacy Curriculum / (2021) UNESCO. URL: <https://www.unesco.org/mil4teachers/en/curriculum> (дата звернення 28.10.2025).*
2. *Wilson, C., Grizzle, A., Tuazon, R., Akyempong, K., & Cheung, C.-K. (2011). Media and information literacy curriculum for teachers. UNESCO. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/media-and-information-literacy-curriculum-teachers> (дата звернення 28.10.2025).*